

Sözlü Anlatımın Genel Kuralları Nelerdir?Sözlü Anlatım Hakkında

- 1) Konuşma , bir kez işitildiğinden dolayı dinleyicilerin ilgi duymaması durumunda önemini hemen yitirir. Metinleri ise , geriye dönmek ve tekrar okumak mümkündür.
- 2) Konuşmacı , dinleyici grubun ve çevredekilerin dikkatini sağlama gereğini her **zaman** göz önüne almalıdır. Yazar ise , yazdığı sürece okuyucu kitlesinden uzaktır. Her dinleyici kitlesi , her topluluk; bir sorunun belirlenmesi , açıklanması için toplanır. Konuşmacı; dinleyici sayısını , ortalama düzeyini , öğrenim derecesini , özel ilgilerini vb. göz önünde bulundurmalıdır.
- 3) Konuşma üslûbu , yazı üslûbundan farklıdır; konuşma , o anda anlaşılır olmalıdır. Çünkü dinleyenler , o şeyi anlamak için geri dönemez; o cümle üzerinde uzun uzun düşünemez; cümleyi anlaşılır şekle koymak için çalışamaz. Konuşmacının cümleleri; kısa , **anlatımı** basit ve yazı dilinden daha açık olması şarttır.
- 4) Sözlü anlatımda da , yazı türlerinden hiçbirinde önemi olmayan konuşmacının sesi , dikkate alınması gereken hususlardandır.
- 5) Konuşmacının anlatımının daha açık ve etkili olabilmesi için beden dili de son derece önemlidir.

DİKSİYON

Ses , insanın kişiliğini yansıtır. Gözlem yeteneği güçlü bir kimse , her hangi biri ile birkaç dakikalık konuşma sırasında , onun hangi özellikte bir insan olduğu hakkında genel yargıya varabilir.

Diksiyonda başarı; kişinin okuduğunu , söylediğini içinde duyabilmesine , içinden geldiği gibi **sıcak** , içten söyleyebilmesine bağlıdır. Havasına girebilen bir kişi , söylediklerine bir anlam derinliği ve inceliği kazandırır. (S. SARICA - M. GÜNDÜZ , Güzel Konuşma Yazma , s. 243)

Bazen bir tek kelimenin telâffuzu bile , o kişinin geçmişi , öğrenim derecesi , zihin faaliyeti ve yeteneği hakkında fikir verebilir. Ses; dalgınlık , kayıtsızlık , korkma , utanma , kibirlilik , kendini beğenme , dikkatsizlik , bünyeye zayıflık vb. birçok özellikleri ortaya koyabilir. Aynı zamanda o kimsenin uyanık , yetenekli , **dengeli** , atak , makul , cesur olduğunu da gösterebilir. Kaba , pürüzlü , sert , haşın , genizsil , çok ince sesler; dinleyenler üzerinde iyi bir etki bırakmaz.

Sesimizin niteliği hakkında bilgi sahibi olabilmek için kimi basit paragrafları yüksek sesle birçok kez okumak yararlıdır. Böylelikle sesimizin başkaları üzerinde bırakabileceği etkileri ve kusurlarımızı öğrendikten sonra , sıkı bir çalışmayla sesin az çok eğitilebilmesi mümkündür.

Bu alanda başarılı olabilmek için aşağıda belirtilen iyi bir konuşma sesinin niteliklerini bilmek gerekir.

*Sesin işitilebilir olması

* Canlılık

* Sesin ayarlanması

* Anlatımda değişiklik

* Temiz ve doğru söyleyiş

“Hitabette galip gelen , kelimeler değil; kelimelerin nasıl söylendiğidir.” Karşılıklı konuşmanın ilk istediği şey açıklık ve bütünlüktür. Sözün ağızdan çıktığı anda anlaşılmasını sağlayacak bir telâffuz yeteneği , topluluk önünde konuşanlar için son derece önemlidir.

Dinleyiciler , hatibin sesinin tonundan ya da kalitesinden ötürü , hatip hakkında yanlış intiba edinirlerse büyük bir ihtimalle kabahat hatibindir. Sert , tiz ya da zayıf bir ses , gevşek bir telâffuz , hatibin mesajından çok şey eksiltir. Sözlü anlatım çalışmalarının ilk kısmında sesin yeterli ve uygun olup olmadığı kontrol edilmelidir. Ses doğru çıkaklarında çıkarılmalı ve iyi tınlamalıdır. Bazı sesler , tınısı bakımından kulağa hoş gelir; ama bazıları da ses tonunun iyi ayarlanamamasından ya da çok sert , çok tiz olduklarından kulağı tırmalar. Tınısız ya da donuk bir ses , inandırıcı olamaz ve beklenen etkiyi meydana getiremez. Bunun için çıkarılan ses , iyi ayarlanmış ve ahenkli olmalıdır. Söyleyişte en küçük bir yanlış bile rastlanmamalıdır; ton değişikliği , duygu ve düşüncelerin bütün özelliklerini en iyi şekilde yansıtmalıdır.

Ses perdesinin düzeyi (esneklik); pes , orta ya da tiz olabilir. Esneklik , ses hacminin değişikliğe bağlı olan ses tonunu ya da perde değişikliğini kap-sar. Ses , yükseltildiği zaman hacimce büyür; alçaltıldığı zaman ise küçülür. Konuşmaların tekdüzelikten kurtulması için , ses hacminin ve perdelerinin karışık olarak kullanılması gerekir.

Sesin esnek olmasının şu anlamları vardır:

Kuvvetli ve yüksek ton: öfke , hoşnutsuzluk

Tatlı ve biraz yükselen ton: sevgi , şefkat

Hafif sesle orta ton: düşünce ve sükûnet

Bir yukarıdakinin daha üstünde ton: ateşlilik ve ciddiyet

Kuvvetli bir sesle alçak ton: duygu ve düşüncede dayanıklılık

Tatlı bir ses ve alçak ton: ağırlık

Fısıltılı hâlinde ton: sinsî ve aldatıcı bir durum

Sesin ton değişiklikleri , önemli yerleri vurgulamayı ve tekdüzeliği önlemeyi sağlar.
Genel olarak konuşmaya orta bir tonla başlanır , ses yavaş yavaş yükseltilir.